

Firkák a jégen

Vak délutánon gubbasztunk a szobánkban. Korán, nagyon korán felvillannak most a lámpák. Meleg, sárga paszomány hull a hóra. Körös-körül, az ablakpárkányokon, a háztetőn, az utcán hideg porcukor, fölötte pedig a lámpák mély és izzó sárgasága, az imbolygó és elsuhanó ragyogás, a hermelinprém szegélye. Ez a téli délutánok szokott pompája. Nagyon arisztokratikus, főúri, majdnem főpapi pompa. Sárga és fehér, mindenütt sárga és fehér. Olyan, mint a pápai lobogó.

Most legfeljebb játszanak az emberek – motozó kézzel – téli játékot. Egy délután befagytak a villamosok ablakai. Vastag, fehér páncél csörög rajtuk, mint egy másik, vékonyabb tejüveges ablak. Mióta a jégkéreg ráfagyott a villamosokra, az élet melegebb és meghittebb a kocsikban: az utasok úgy érzik, hogy elfüggönyözött szobában ülnek, ahonnan nem lehet kitekinteni az utcára, és a kis villamosút, mely máskor potomság, most utazássá emelkedik. Nem tudunk tájékozódni. Sokszor el is tévedünk. Öt-hat megállóhelynyire röpít el a villamos a ködben, és az utazó kissé idegesen feszeng a helyén. Különbözik még unalmasabb az út, mint egyébkor. Nem látjuk az utca panorámáját, az élet apró jeleneteit, az autókat, a kocsikat, az embereket. Unalmunkban firkálni kezdünk. Estefelé az ablakon egy tenyérnyi hely sem marad. Sokáig néztem ezeket az ákombákomokat, a tél és az unalom hieroglifjeit, s arra vállalkoztam, hogy megfejtem őket, sietve, mielőtt a jégkéreg elolvad.

Jelentéktelen firkák, bizonyosan semmi fontosságuk nincsen, erre gondol mindenki. De semmi sem jelentéktelen, az legkevésbé, amit annak szeretnénk tudni. Az emberek leülnek a padokra, és észreveszik, hogy a befagyott üveglap vékony kérge alkalmas az írásra, a rajzra, aztán babrálni kezdenek. Vajon mit írnak? A legtöbbje odanyomja az öt ujját az üvegre, és mulat azon, hogy az ujsa melege apró, áttetsző, kerek és recés foltot vág a jégben. Valaki észrevette, hogy a kétkoronás pénz tökéletes másolata képződik – jégből –, amikor a pénzt odatapasztja az ablakra. Legkedvesebb

népszerű téli sport: a jégrajz. Sok villamosablakon ott van a pénzek mása, a kétkoronásé, a koronásé, a hús-, és tízfilléresé. Versengenek a pestiek, ki igazibb és jobb ötvösművész? Némelyik másolat tökéletes. Világosan látható a király arcképe és a jelmondat is: *Bizalmam az ősi erényben*.

Ezek azonban csak az ismertebb rajzok. Valószínűen polgári emberek mulatnak így, akik estig robotolnak, és pénz miatt fő a fejök. Egy kelenföldi villamoson, mely reggelenként a műgyetemre szállítja a pesti hallgatókat, az ablakok cifra-furcsa ábrákkal voltak teleróva. Képletek, gyökjelek, kör-szegmentumok. Némelyik ábrán határozott képzőművészeti tehetség nyilatkozott meg. Itt a villamoskalauz sikerült torzképe, ott egy havas táj, amott egy katonafej, hősi helyzetben. A közönsége politizált. Őt-hat kocsi ablakán olvastuk ezt: Tisza István. Ülnek-ülnek az utasok, várták, amíg célhoz érnek, a fejük ezer gondtól súlyos, de semmi se jut eszükbe, és a kezük tétova mozdulataiból egyszerre csak kialakul egy név, Tisza István neve. Az emberek vallanak. Öntudatlanul bevallják, hogy ez a politikus a legfontosabb komplexumuk, mert nem a kedvesük, nem a gyerekük, a hivatalfőnökük nevét írták oda, még a saját nevüket se, csak Tisza István nevét.

Beszélgünk a humoristákról? Akik a rajzokat eltorzítják, akik a jégre vésik a világ komoly dolgait illető megjegyzésüket, amit a csibész kölykek különben a falra pingálnak vörös vagy fehér krétával, akik ismerkednek, vitáznak, feleselnek egymással, akik szellemeskednek, akik a keserűvizes reklámképek ábrándos márványkeblű hölgyeinek csupaszból szájjára bajuszt rajzolnak? A humoristák egyformák a falon és a jégen. De a szerelmesek is felhasználták a befagyott ablakokat. *Virágh Mariska III. o. t.* – olvastuk egy ablakon. Lejebb pedig egy fiú így érzelgett: *Szeretlek*.

Késő éjjel az utolsó villamossal egyedül robogtam végig az Orczy úton. Újra nézegettem a jég firkáit, melyeket már utóbb oly szenvedéllyel tanulmányoztam, mint az asszirológus a sírok titkos jegyeit. Vékony karok látszottak, hajszálvonalkák, leheletnyi jelek. Egy másik ablakon markáns vonásokkal ez a levél: „Jenőkém édes, ha hazamégysz, zárd be az ajtót, és tedd a kulcsot a spájzablakba. Anyád.” Valami szegény asszony írhatta, aki az Orczy úton lakik, üzen a fiának, a befagyott ablakot használva levélnek. Az anya – elég naivul – valószínűnek tartotta, hogy a fia is ugyanazon a villamoson megy haza, mint ő. Az üzenet bizonyára kárba veszett. Istenem, annyi villamos jár az Orczy útra. Amíg azonban a kocsi az Üllői útra kanyarodott velem, azon töprengtem, mi lesz a kisfiúcskával, elolvasta-e az anyai parancsot, és megoldotta-e a bonyolult kérdést. Jenőkém édes, becsuktad-e az ajtót, és odatetted-e a kulcsot a spájzablakba?

(*Világ*, 1914. február 8. – F, 13–15. old.)